

POLSKIE MISJE POKOJOWE NA BLISKIM WSCHODZIE

Po II wojnie światowej Polska była jednym z nielicznych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, które aktywnie angażowały się w wysyłanie żołnierzy za granicę w celu pełnienia misji pokojowych. W 1953 r. żołnierze Wojska Polskiego rozpoczęli służbę w Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei, w 1954 r. (do 1975 r.) – w Międzynarodowej Komisji Kontroli i Nadzoru w Indochinach, w 1972 r. (do 1975 r.) – w Międzynarodowej Komisji Kontroli i Nadzoru w Wietnamie, natomiast w 1968 r. (do 1970 r.) – w Międzynarodowej Grupie Obserwatorów w Nigerii.¹

Doraźne Siły Zbrojne ONZ na Bliskim Wschodzie

6 października 1973 r. rozpoczęła się czwarta wojna izraelsko-arabska. Działania wojenne podjęte przez Egipt i Syrię w tzw. wojnie październikowej (lub Jom Kippur) trwały do 24 października 1973 r. Została zakończona w wyniku mediacji Organizacji Narodów Zjednoczonych. Działania wojenne zostały przerwane najpierw na froncie egipsko-izraelskim, a następnie syryjsko-izraelskim.²

22 października 1973 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ uchwaliła rezolucję nr 338 wzywającą strony konfliktu do przerywania ognia i natychmiastowego zaprzestania wszelkich działań wojennych, a także do pozostania na zajmowanych w tym dniu pozycjach. Choć obydwie strony konfliktu wyraziły na to zgodę, jednak Izrael prowadził nadal działania wojenne.³

¹ G. Ciechanowski, *Operacje pokojowe Wojska Polskiego a droga Polski do NATO*, w: *Druga wojna światowa w 60 lat po zakończeniu i jej konsekwencje*, red. nauk. W. Wróblewski, Krosno 2006, s. 297.

² J. Biziewski, K. Kubiak, *Jom Kippur*, Warszawa 1995, s. 30, 37; Z. Jagiełło, J. Kajetanowicz, *Wojska lądowe w wojnach lokalnych XX wieku*, Warszawa 2005, s. 165.

³ <http://www.un.org/documents/sc/res/1973/scres73.htm>, Resolution 338: Cease-Fire in the Middle East (22 Oct) [24.06.2008 r.].

W tej sytuacji 23 i 25 października Rada Bezpieczeństwa ONZ uchwaliła kolejne rezolucje (nr 339 i 340), w których potwierdziła poprzednie decyzje i zażądała, aby wojska obu walczących stron powróciły na pozycje zajmowane w czasie nakazanego rezolucją nr 338 przerwania ognia.⁴ Jednocześnie Rada Bezpieczeństwa zobowiązała sekretarza generalnego ONZ do natychmiastowego wysłania w rejon działań wojennych obserwatorów ONZ w celu sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem zawieszenia broni. Rezolucja nr 340 zawierała również postanowienie o utworzeniu Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ (DSZ), podporządkowanych Radzie Bezpieczeństwa, w których skład powinny wejść kontyngenty wojskowe państw członkowskich ONZ z uwzględnieniem podziału na strefy geograficzne, z wyjątkiem stałych członków Rady Bezpieczeństwa.

27 października 1973 r. sekretarz generalny ONZ Kurt Waldheim przedstawił Radzie Bezpieczeństwa ogólne założenia i warunki działania Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie,⁵ które Rada zaaprobowała w tym samym dniu w rezolucji nr 341.⁶ Stanowiła ona, że siły zbrojne zostaną utworzone początkowo na okres sześciu miesięcy i następnie, w miarę potrzeby, przedłużą działalność, jeśli Rada Bezpieczeństwa uzna to za niezbędne.

Wcześniej, bo 25 października, za zgodą Rady Bezpieczeństwa sekretarz generalny ONZ wyznaczył na tymczasowego dowódcę Doraźnych Sił Zbrojnych szefa zespołu Narodów Zjednoczonych do Kontroli Rozejmu⁷ gen. mjr. Ensio Siilasvuo. Ogólna liczebność sił miała wynosić około 7000 żołnierzy.

Jako pierwsze przybyły do Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ w Egipcie kontyngenty żołnierzy Austrii, Finlandii i Szwecji z sił pokojowych ONZ działających na Cyprze. Początkowo chodziło przede wszystkim o przerwanie działań wojennych, następnie zaś przystąpiono do organizacji systemu przedsięwzięć niezbędnych do wcielenia w życie postanowień Rady Bezpieczeństwa ONZ dotyczących rozdzielenia wojsk, ustanowienia strefy buforowej, stworzenia warunków niezbędnych dla politycznego rozwiązania konfliktu arabsko-izraelskiego.

⁴ Tamże, *Resolution 339: Cease-Fire between Egypt and Israel (23 Oct)*, *Resolution 340: UN Emergency Force for the Middle East (25 Oct)* [24.06.2008 r.].

⁵ United Nations Emergency Force II – UNEF II.

⁶ <http://www.un.org/documents/sc/res/1973/scres73.htm>, *Resolution 341: On Establishment of UNEF (27 Oct)* [24.06.2008 r.].

⁷ United Nations Truce Supervision Organization – UNTSO.

Pod koniec października 1973 r. doszło do wstrzymania działań wojennych między Izraelem i Syrią. 31 maja 1974 r. w Genewie zawarto porozumienie w sprawie rozdzielenia wojsk.⁸

Sekretarz generalny ONZ Kurt Waldheim w porozumieniu z Radą Bezpieczeństwa zwrócił się do wytypowanych państw o wystanie kontyngentów wojskowych do Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie. Zgodę wyraziło 13 państw: Austria, Finlandia, Indonezja, Kanada, Irlandia, Ghana, Kenia, Panama, Peru, Polska, Nepal, Senegal i Szwecja. Jednakże Kenia, mimo wyrażonej zgody, nie przysłała swego kontyngentu.

30 października 1973 r. w składzie Doraźnych Sił Zbrojnych znajdowało się około 600 żołnierzy, a po przybyciu kontyngentów Polski i Kanady stan się wzrósł pod koniec listopada do ponad 2500 osób. Od drugiej połowy listopada przybywały na Bliski Wschód kolejne kontyngenty narodowe. Na początku stycznia 1974 r. stan liczebny Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie wynosił prawie 5500 żołnierzy, w tym 826 Polaków. Jako ostatni przybył na Bliski Wschód kontyngent Nepalu. Wiosną 1974 r. Doraźne Siły Zbrojne ONZ na Bliskim Wschodzie liczyły 6774 żołnierzy. Służbę pełniło: 1073 Kanadyjczyków, 551 Indonezyjczyków, 497 Ghańczyków, 406 Panamczyków, 399 Senegalczyków, 265 Irlandczyków (w połowie maja kontyngent Irlandii został odwołany do kraju), 352 Peruwiańczyków i 571 Nepalczyków.⁹

Po Irlandii kontyngenty swe odwołały w tym samym roku: Nepal – we wrześniu, Panama – w listopadzie. Spadek liczebności UNEF II wiązał się również z faktem, że pewną liczbę żołnierzy ONZ skierowano z Egiptu na Wzgórze Golan w Syrii (UNDOF).¹⁰ 1 grudnia 1974 r. stan liczebny UNEF II wynosił 4438 żołnierzy, z tego 2746 przypadało na kontyngenty obsadzające strefę buforową oraz 1692 żołnierzy na kontyngenty zabezpieczenia logistycznego. W 1975 r. został wycofany kontyngent Peru, a jego miejsce zajął kontyngent Iranu. W 1976 r. odszedł ze składu sił pokojowych w Egipcie kontyngent Senegalu. W tym samym roku w lipcu przybył do UNEF II niewielki kontyngent australijski (47 żołnierzy). W połowie marca 1979 r. Iran odwołał swój kontyngent z UNDOF, a na jego miejsce skierowano żołnierzy fińskich. Od 1976 r. stan osobowy sił ONZ na Bliskim Wschodzie utrzymywał się prawie na tym

⁸ J. Biziewski, K. Kubiak, *Yom...*, s. 50.

⁹ Archiwum Wojskowego Biura Badań Historycznych (dalej – AWBBH), IV.103.349, s. 7; A. Ajnenkiel, *The participation of the Polish Army in the United Nations Operations after World War II*, 23 sierpnia 1995 r.

¹⁰ United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF) – Siły Obserwacyjne Narodów Zjednoczonych do spraw Rozdzielenia Wojsk.

samym poziomie liczbowym i wynosił: we wrześniu 1977 r. – 4309 żołnierzy, w maju 1978 r. – 4252 żołnierzy, a w marcu 1979 r. – 4203 żołnierzy.

W skład sił ONZ wchodziła również znaczna liczba pracowników cywilnych. Np. w marcu 1979 r. w składzie sił ONZ w Egipcie znajdowało się 4203 żołnierzy, 155 osób cywilnego personelu międzynarodowego, 433 osoby personelu cywilnego miejscowego oraz 117 obserwatorów z UNTSO.

W sumie więc w Doraźnych Siłach Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie (UNEF II i UNDOF) pełnili służbę żołnierze 14 państw. Niezależnie od tego w okresie działania Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ w Egipcie na ich rzecz pracowali obserwatorzy z UNTSO pochodzący z 16 państw.¹¹

Wycofywanie wojsk izraelskich, tworzenie strefy buforowej na Półwyspie Synajskim i obsadzanie jej przez wojska ONZ zakończyło się w marcu 1974 r. Rozmieszczenie batalionów operacyjnych wojsk ONZ w strefie buforowej było następujące (od północy na południe): irlandzki, nepalski, panamski, peruwiański, szwedzki, indonezyjski, ghański, austriacki, senegalski i fiński. Kontyngenty te korzystały z zabezpieczenia logistycznego oddziałów z Polski i Kanady.

Od początku istnienia Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie ich dowódcą był gen. por. Ensio Siilasvuo.¹² Kolejnymi dowódcami UNEF II byli: gen. mjr Bengt Liljestrand (Szwecja), gen. mjr Rais Abin (Indonezja).

Polska Wojskowa Jednostka Specjalna UNEF II w Egipcie

Wśród państw, do których sekretarz generalny ONZ zwrócił się z prośbą o dostarczenie kontyngentów dla Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ, znalazła się także Polska. W odpowiedzi na nią rząd PRL 3 listopada 1973 r. podjął decyzję o skierowaniu jednostki Wojska Polskiego do Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie. Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów nr 272 z 26 listopada 1973 r. minister obrony narodowej gen. armii Wojciech Jaruzelski rozkazem nr 024/MON z 26 listopada 1973 r. powołał Polską Wojskową Jednostkę Specjalną, która została skierowana do służby w Doraźnych Siłach Zbrojnych

¹¹ C. Dęga, *Udział Wojska Polskiego w misjach pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych*, Warszawa 1993, s. 83.

¹² 20 sierpnia 1975 r. na wniosek sekretarza generalnego ONZ Rada Bezpieczeństwa powołała system koordynacyjny sił UNEF II, UNDOF i UNTSO z siedzibą w Jerozolimie. Na głównego koordynatora operacji ONZ na Bliskim Wschodzie powołano dotychczasowego dowódcę UNEF II gen. por. Ensio Siilasvuo.

ONZ na Bliskim Wschodzie. Sformował ją Warszawski Okręg Wojskowy na bazie 6 Pomorskiej Dywizji Powietrznodesantowej w Krakowie. Na podstawie wcześniejszych ustaleń pierwsze grupy żołnierzy polskich lądowały w Kairze począwszy od 13 listopada 1973 r.

21 listopada 1973 r. przedstawiciele Polski, Kanady oraz Sekretariatu ONZ podpisali w Nowym Jorku memorandum w sprawie podziału zadań logistycznych między Polskę i Kanadę.¹³ Zgodnie z nim Polska otrzymała zadania inżynieryjne, transportowe oraz medycznego zabezpieczenia całości Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ. Kanada zaś została zobowiązana do zorganizowania służby kwatermistrzowskiej, kontroli ruchu osób i ładunków, łączności oraz lotnictwa transportowego. Obydwa kraje zobowiązały się też do skierowania pewnej liczby żołnierzy do międzynarodowej policji wojskowej, w której skład wchodziłi również żołnierze innych kontyngentów.¹⁴

Podstawowe zadania mandatowe kontyngentu polskiego (poszerzane następnie stosownie do narastających zadań logistycznych) obejmowały:

- przewozy osób, wody, żywności, materiałów pędnych i smarów oraz innych środków zaopatrzenia;
- wydobywanie lub pobieranie wody oraz jej uzdatnianie;
- utrzymywanie w stanie technicznej sprawności wszystkich dróg dowozu w strefie buforowej, usuwanie z nich piasku, budowę i remont dróg w rejonach działania DSZ;
- budowę obiektów mieszkalnych i sztabowych, schronów, posterunków, remont obiektów, niwelację terenu dla potrzeb budownictwa itp.;
- rozpoznawanie i sprawdzanie pod względem rozminowania obiektów, dróg i terenów oraz oczyszczanie ich z min i innych niebezpiecznych pozostałości działań wojennych, a tym samym zapewnianie bezpieczeństwa żołnierzom DSZ wykonującym funkcje kontrolne w strefie buforowej;
- prowadzenie szpitala i polikliniki, leczenie specjalistyczne chorych żołnierzy, sprawowanie nadzoru sanitarnohigienicznego nad wszystkimi kontyngentami narodowymi Doraźnych Sił Zbrojnych oraz zaopatrywanie ich w leki.

¹³ AWBBH, IV.103.27, s. 27, T. Mulicki, E. Zdrojowy, *Udział Polski w Siłach Pokojowych ONZ na Bliskim Wschodzie*, Warszawa 1975.

¹⁴ J. Budziński, *Zakres funkcji logistycznych spełnianych przez Polską Wojskową Jednostkę Specjalną w Doraźnych Siłach Zbrojnych na Bliskim Wschodzie*, w: *Pokojowe misje ludowego Wojska Polskiego w świecie po 1945 roku. Materiały z konferencji*, red. L. Ratajczyk, Warszawa 1977, s. 186.

Polska Wojskowa Jednostka Specjalna realizowała też remonty i obsługiwanie techniczne pojazdów i urządzeń własnych i innych kontyngentów.¹⁵

Pierwszą zmianę Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej zorganizował Warszawski Okręg Wojskowy według etatu nr 02/071. Stan liczebny tej zmiany wynosił 826 żołnierzy. Jednostka miała następującą strukturę organizacyjną: dowództwo, sztab, sekcja polityczna, pluton obrony i ochrony, sekcja Wojskowej Służby Wewnętrznej, sekcja finansów, kwatermistrzostwo, służby techniczne, kompania inżynierska i kompania transportowa.

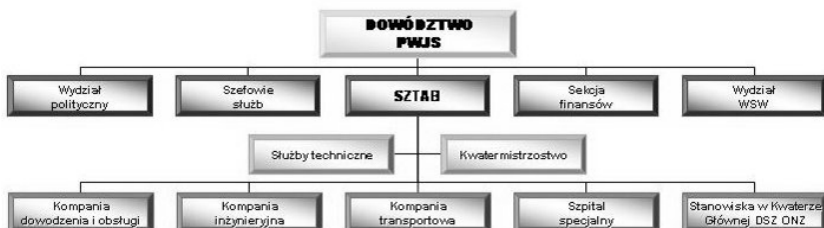
Organizacja Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej według etatu nr 02/071



Źródło: *Polska Wojskowa Jednostka Specjalna w Doraźnych Siłach Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie (1973–1979)*, red. S. Konieczny, Warszawa 1981, załącznik 9.

W miarę zdobywania doświadczeń i zwiększania zakresu zadań dokonywano niezbędnych zmian zarówno w strukturze, jak i stanach etatowych jednostki. Od 16 marca 1974 r. do 29 października 1975 r. PWJS miała strukturę organizacyjną wg etatu 02/080: dowództwo, sztab, sekcja polityczna, szefowie

Organizacja Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej według etatu nr 02/080



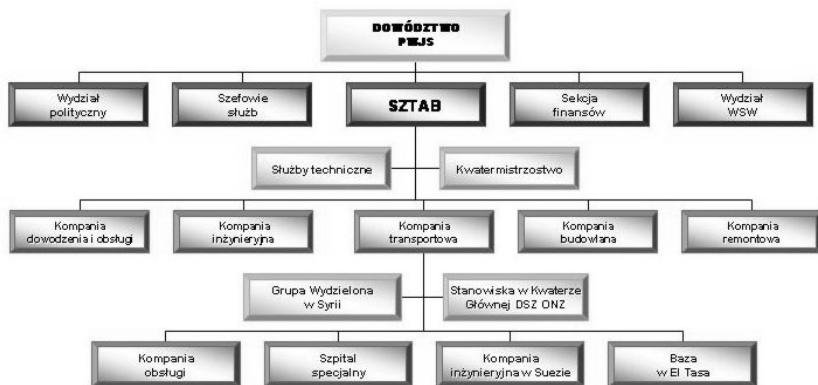
Źródło: *Polska Wojskowa Jednostka Specjalna...*, załącznik 10.

¹⁵ D. Kozerański, *Polskie kontyngenty wojskowe w operacjach pokojowych (1973–1999)*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2005, nr 1, s. 93–94.

służb, sekcja finansów, kwatermistrzostwo, służby techniczne, wydział WSW, kompania dowodzenia i obsługi, kompania inżynierska, kompania transportowa, szpital specjalny oraz stanowiska przewidziane dla Kwatery Głównej Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ.

Następny etat (02/087) został wprowadzony 29 października 1975 r. i obowiązywał do końca działalności jednostki. W miejsce kompanii dowodzenia i obsługi wprowadzono kompanię dowodzenia i ochrony oraz powołano sześć nowych elementów organizacyjnych: kompanię budowlaną, kompanię remontową, kompanię obsługi, grupę wydzieloną w Syrii, kompanię inżynierską w Suezie (później grupa wydzielona w Suezie) i bazę w El Tasa.

Organizacja Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej według etatu nr 02/087



Źródło: *Polska Wojskowa Jednostka Specjalna...*, załącznik 11.

Podczas służby I zmiany PWJS w Kwaterze Głównej UNEF pracowało 34 przedstawicieli WP, w II zmianie 37, a w następnych 39, w tym 21 oficerów, 8 chorążych, 5 podoficerów zawodowych oraz 5 podoficerów i szeregowych zasadniczej służby wojskowej. Oficerowie polscy zajmowali w Kwaterze Głównej UNEF trzy kierownicze stanowiska: zastępcy szefa logistyki, szefa wojsk inżynierskich oraz szefa służby medycznej.

Od czasu powstania UNDOF, w Kwaterze Głównej tych sił również pracowali przedstawiciele WP: 2 oficerów i 3 podoficerów zawodowych. W okresie sześciu lat pokojowej służby przez 12 zmian PWJS przewinęło się 11 649 żołnierzy i pracowników cywilnych, w tym 1866 oficerów, 614 chorążych, 1507 podoficerów zawodowych, 7080 żołnierzy zasadniczej służby wojskowej

Zmiany Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej 1973–1979

Nr zmiany	Termin	Dowódca	Stan osobowy			
			oficerowie	chorążowie/ podoficerowie zawodowi	podoficerowie i szeregowi ZSW/pracownicy wojska	łącznie
I	XI 1973 V 1974	płk dypl. Jerzy Jarosz	136	28/142	520/–	826
II	V 1974 XI 1974	płk dypl. Henryk Gradzik	176	46/146	627/31	1026
III	XII 1974 V 1975	płk dypl. Tadeusz Cepak	171	27/150	590/28	966
IV	V 1975 XII 1975	płk dypl. Mieczysław Kędzia	136	35/115	545/38	869
V	XII 1975 V 1976	płk dypl. Marian Wiczerzak	147	38/134	560/57	936
VI	VI 1976 XI 1976	płk dypl. Aleksander Berdychowski	158	55/114	576/52	955
VII	XII 1976 V 1977	płk dypl. Stanisław Krawczyk	158	55/114	576/52	955
VIII	VI 1977 XI 1977	płk dypl. Zbigniew Szymański	152	66/126	636/75	1055
IX	XII 1977 V 1978	płk dypl. Tadeusz Swaryczewski	155	66/120	607/68	1016
X	VI 1978 XI 1978	płk dypl. Roman Hibs	166	59/116	602/72	1015
XI	XII 1978 V 1979	płk dypl. Edward Wejner	153	66/123	611/63	1016
XII	VI 1979 XI 1979	płk dypl. Zenon Molczyk	158	73/107	630/46	1014
Razem			1866	614/1507	7080/582	11 649

Źródło: Opracowanie własne według: Z. Moszumański, Z. Pałski, *Tradycje i doświadczenia żołnierzy polskich w Iraku i krajach sąsiednich*, Warszawa 2003, s. 77–80.

oraz 582 pracowników cywilnych. Podczas służby w Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ poniosło śmierć 10 naszych żołnierzy.¹⁶

Kontyngent polski, który początkowo zajmował pod względem liczebności drugie miejsce po kanadyjskim (w pierwszej zmianie pełniło służbę 1098 Kanadyjczyków i 826 Polaków), stał się stopniowo kontyngentem najliczniejszym. Według stanu na 30 maja 1978 r. służbę w Doraźnych Siłach Zbrojnych pełniło 924 Polaków i 862 Kanadyjczyków.

Trzeba również podkreślić, że ze względu na szeroki zakres wykonywanych zadań kontyngent polski miał w swym składzie największą liczbę różnego rodzaju specjalistów.

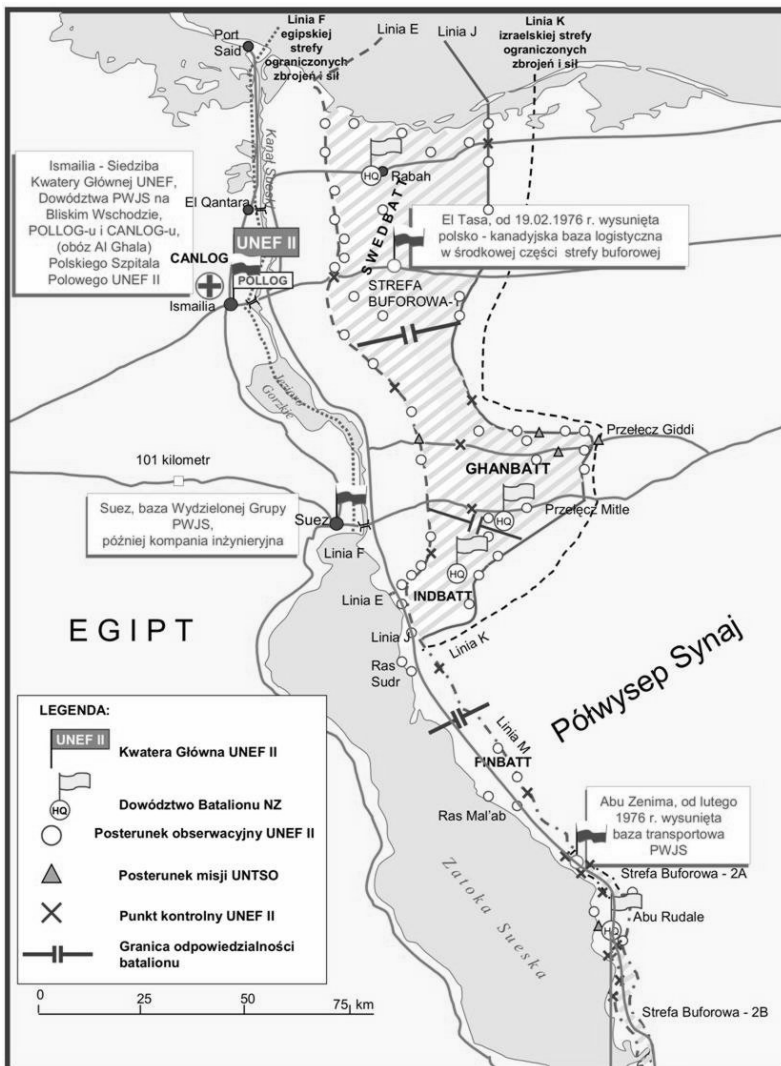
Przy wyposażeniu PWJS należało uwzględnić eksploatację pojazdów i innego sprzętu technicznego w warunkach terenowych i klimatycznych typowych dla Bliskiego Wschodu. Przyjęto także zasadę, że jednostka ma otrzymywać zupełnie nowe pojazdy i sprzęt. W związku z przedłużającym się pobytom Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej w Doraźnych Siłach Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie oraz niemożnością określenia czasu zakończenia misji wynikła potrzeba wymiany sprzętu technicznego. W tym celu opracowano w kraju „Trzyletni plan całkowitej wymiany sprzętu technicznego w latach 1977–1979”. Realizację wymiany sprzętu rozpoczęto w 1977 r.

Żołnierze PWJS rozpoznawali i rozminowywali teren między wojskami stron konfliktu, urządzali posterunki obserwacyjne, schrony dla ludzi i pojazdów, sprawdzali i naprawiali drogi, przygotowywali tereny pod pola namiotowe i stałe kwatery dla poszczególnych kontyngentów narodowych Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ. Pododdziały transportowe przewoziły żołnierzy, dostarczały ciężki sprzęt, paliwo, żywność i wodę, dostarczały i ustawiały wzdłuż granic strefy buforowej metalowe beczki oznaczone literami „UN” oraz wykonywały wiele innych prac na rzecz sił ONZ i własnej jednostki.

W celu skrócenia dróg zaopatrzenia wojsk ONZ w strefie buforowej 23 marca 1974 r. uruchomiono kolejną stację oczyszczania i uzdatniania wody w Ismaili oraz przerzucono tam pluton dowozu wody. Ismaila stała się też bazą dla saperskich patroli rozpoznania minerskiego i grup naprawy dróg. Na początku maja uruchomiono stację oczyszczania i uzdatniania wody w Suezie. W ten sposób powstawał załazek polskiej kompanii inżynierskiej „Suez”, stanowiącej bazę zaopatrzeniową dla kontyngentów ONZ działających w południowej części strefy buforowej.

¹⁶ Z. Moszumański, Z. Pałski, *Tradycje i doświadczenia...*, s. 74 i 80. F. Gągor i K. Paszkowski [*Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Toruń 1999, s. 151] podają liczbę o 50 żołnierzy zawodowych większą, tzn. 4037.

Strefy buforowe i rozmieszczenie stacji kontrolnych oraz poszczególnych jednostek Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Półwyspie Synajskim.



Źródło: G. Ciechanowski, *Żołnierze polscy w misjach pokojowych i innych operacjach poza granicami kraju w latach 1953–1989. Dysertacja doktorska, Szczecin 2005, s. 307.*

4 września 1975 r. zostało podpisane drugie porozumienie izraelsko-egipskie o rozdzieleniu wojsk na Półwyspie Synajskim. Zgodnie z nim strefa buforowa miała być przesunięta na wschód oraz znacznie rozszerzona. W związku z tym sztab PWJS musiał dokonać rozpoznania dróg i terenu, przygotować kolumny transportowe i pododdziały zaopatrzenia, ustalić potrzeby w zakresie rozpoznania minerskiego nowych rejonów dyslokacji poszczególnych kontyngentów itp.¹⁷

15 listopada 1975 r. rozpoczęła się operacja przemieszczenia na wschód i rozszerzenia strefy buforowej na Synaju pod kryptonimem „Moonglow” („Poświata Księżyca”). Polskiej jednostce przypadło zadanie przerzucenia w wyznaczony rejon sprzętu potrzebnego dla rozwinięcia wysuniętego stanowiska Kwatery Głównej UNEF. Nasze kolumny samochodowe przebywały w głębi Synaju 24 dni, podczas których każdy z kierowców przejechał blisko 5000 km.¹⁸

W nowym rejonie dyslokacji oddziałów operacyjnych Doraźnych Sił Zbrojnych polscy saperzy oczyszczali drogi i sprawdzali teren pod względem rozminowania, wysadzali w powietrze miny i niewybuchy, naprawiali drogi, budowali ujęcia wody pitnej. Transportowcy przerzucali oddziały i ich sprzęt oraz materiały potrzebne do budowy nowych posterunków i obozów.

Zgodnie z porozumieniem z 4 września 1975 r. wojska izraelskie opuściły 120-kilometrowy pas terytorium Synaju wzdłuż wybrzeża Zatoki Sueskiej. W całym pasie miała powstać strefa zdemilitaryzowana, w której mogły się znajdować jedynie oddziały ONZ oraz egipska administracja i policja. Rozmieszczenie sił ONZ w tym obszarze opatrzone kryptonimem „Sunlight” („Blask Słońca”). Polscy żołnierze uczestniczyli w rozwijaniu wysuniętego stanowiska dowodzenia Kwatery Głównej UNEF II i jej zaopatrywaniu, a następnie w zaopatrywaniu kontyngentu fińskiego, który objął służbę w tym rejonie.¹⁹

Po przesunięciu wojsk operacyjnych ONZ w nowe rejony stacjonowania przystąpiono do tworzenia polsko-kanadyjskiej wysuniętej bazy logistycznej. Kompania inżynierska z polowej bazy logistycznej w Suezie zorganizowała

¹⁷ *Doświadczenia i wnioski z działalności Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej w Doraźnych Siłach Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie*, Warszawa 1977, s. 65–67.

¹⁸ W. Kozaczuk, *Misje pokojowe ludowego Wojska Polskiego w latach 1953–1978*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1978, nr 4, s. 159–160.

¹⁹ Tamże, s. 160.

ponadto w Abu Zenima (na południu strefy zdemilitaryzowanej) placówkę zaopatrzenia w wodę.²⁰

W okresie służby żołnierze Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej zrealizowali następujące zadania:²¹

◆ **w zakresie zadań transportowych:**

- przejechano ponad 33 mln km;
- przewieziono około 420 tys. ton ładunków (bez wody);

◆ **w zakresie zadań inżynierskich:**

- oczyszczono i uzdatniono około 400 tys. m³ wody (ponad połowę tej ilości przewieziono do posterunków i baz poszczególnych kontyngentów w strefie buforowej);
- wykryto i zniszczono prawie 15 tys. min, bomb, granatów i pocisków artyleryjskich;
- wykryto i zniszczono około 300 tys. sztuk amunicji strzeleckiej;
- sprawdzono i odpiaszczono ponad 14,5 tys. km dróg;
- sprawdzono prawie 2,2 mln m² terenu pod względem zaminowania;

◆ **w zakresie zadań medycznych:**

- leczono w szpitalu ponad 3,5 tys. osób (w tym na oddziale chirurgicznym prawie 1,3 tys., na oddziale obserwacyjno-zakaźnym ponad 1,3 tys., na oddziale internistycznym prawie 1 tys. osób);
- leczono w poliklinice ponad 57,5 tys. osób (w tym w gabinecie chirurgicznym ponad 9 tys., internistycznym ponad 15 tys., okulistycznym prawie 4 tys., laryngologicznym ponad 3,5 tys., dermatologicznym ponad 7 tys., stomatologicznym około 17 tys., neurologicznym ponad 700, ginekologicznym prawie 700 osób);
- przeprowadzono ogółem około 600 tys. badań diagnostycznych (w tym w laboratorium klinicznym prawie 230 tys., w laboratorium sanitarnohigienicznym ponad 350 tys., w pracowni rentgenowskiej ponad 15 tys.).

Ponadto w pracowni protetycznej wykonano protezy dla ponad 800 pacjentów.

Dla potrzeb pacjentów szpitala pobrano od żołnierzy Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ prawie 100 tys. ml krwi. Żołnierze polskiego kontyngentu oddali ponad 86,5 tys. ml krwi, co stanowi 89% ogółu.

²⁰ *Doświadczenia i wnioski...*, s. 68.

²¹ Z. Moszumański, Z. Palski, *Tradycje i doświadczenia...*, s. 80–81. Por. W. Kozaczuk, *Misje pokojowe...*, s. 162.

Żołnierze PWJS urządzili 5 pól namiotowych, 15 rejonów zakwaterowania, wyremontowali i adaptowali 107 budynków mieszkalnych i gospodarczych, zmontowali 53 budynki z elementów składanych, urządzili 27 obiektów sportowych i rekreacyjnych, wyremontowali 587 pojazdów mechanicznych, zbudowali 28 parków samochodowych i stanowisk obsługowo-remontowych. Dziełem naszych żołnierzy było urządzenie od podstaw obozów w Heliopolis, El Tasa i Wadi Reina, urządzenie i modernizacja obozów w Ismaili, Suezie i Faouar, pustynnych baz w Abu Zenima, Ras Sudr i Mike. Wymienione prace to tylko część wielu przedsięwzięć, które zostały zrealizowane na rzecz sił ONZ oraz dla własnych potrzeb.²² Trzeba jednocześnie zaznaczyć, że włączenie jednostki polskiej w struktury UNEF II stworzyło precedens udziału zwartego kontyngentu wojskowego w operacjach pokojowych ONZ pochodzącego z państwa członkowskiego Układu Warszawskiego.²³

Polski Kontyngent Wojskowy UNDOF w Syrii

Pod koniec października 1973 r. doszło do wstrzymania działań wojennych na froncie izraelsko-syryjskim. 31 maja 1974 r. w Genewie zawarto porozumienie w sprawie rozdzielenia wojsk. Tego samego dnia Rada Bezpieczeństwa ONZ na mocy rezolucji nr 350 powołała Siły Obserwacyjne ONZ do spraw Rozdzielenia Wojsk (UNDOF – United Nations Disengagement Observer Force).²⁴ Miały one liczyć około 1250 żołnierzy. Do nowo powołanych sił skierowano na wzgórze Golan w Syrii wydzielone z Dorażnych Sił Zbrojnych ONZ w Egipcie kontyngenty wojskowe Austrii, Peru (po jednym batalionie operacyjnym), Polski i Kanady (po jednej jednostce logistycznej – tzw. POLLOG i KANLOG). Batalion peruwiański w sierpniu 1975 r. został zastąpiony przez irański (do marca 1979 r.), ten z kolei – przez jednostkę fińską (do grudnia 1993 r.). Pierwszym dowódcą UNDOF został gen. Gonzalo Briceno (Peru), a po nim funkcję tę pełnili: gen. mjr Hannes Philipp (Austria), brygadier Günther Greindl (Austria). Należy dodać, iż dowódcami UNDOF

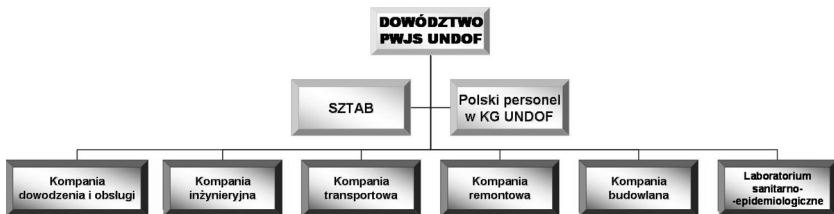
²² Z. Moszumański, Z. Palski, *Wojsko Polskie w Iraku. Historia i teraźniejszość*, Warszawa 2003, s. 112–113.

²³ D. Kozerański, *Polskie jednostki logistyczne w operacjach pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych w latach 1973–1994*, „Rocznik IBN” 2004, t. II, s. 378.

²⁴ <http://www.un.org/documents/sc/res/1974/scres74.htm>, Resolution 350: Israel-Syrian Arab Republic (31 May) [24.06.2008 r.].

byli także: gen. bryg. Roman Misztal (1991–1994) i gen. bryg. Franciszek Gągor (2003–2004).

Organizacja Grupy Wydzielonej PWJS (POLLOG) w siłach UNDOF



Źródło: D. Kozerański, *Polskie jednostki logistyczne...*, s. 379.

W skład POLLOG-u wchodziły (poza pododdziałem dowodzenia i obsługi) pododdziały specjalistyczne: transportowe, inżynieryjne, remontowe, budowlane i laboratorium sanitarno-epidemiologiczne.²⁵ Polska jednostka logistyczna na wzgórzach Golan została rozwiązana i powróciła do kraju w październiku 1993 r.

Ogółem, w ciągu bez mała 20 lat, w 38 zmianach Polskiego Kontyngentu Wojskowego na wzgórzach Golan pełniło służbę 3662 żołnierzy i pracowników cywilnych. Przeciętna liczebność zmiany to 130–150 osób, tylko pierwsza z nich liczyła 86 żołnierzy (12 oficerów, 4 chorążych, 7 podoficerów zawodowych, 63 żołnierzy służby zasadniczej).²⁶

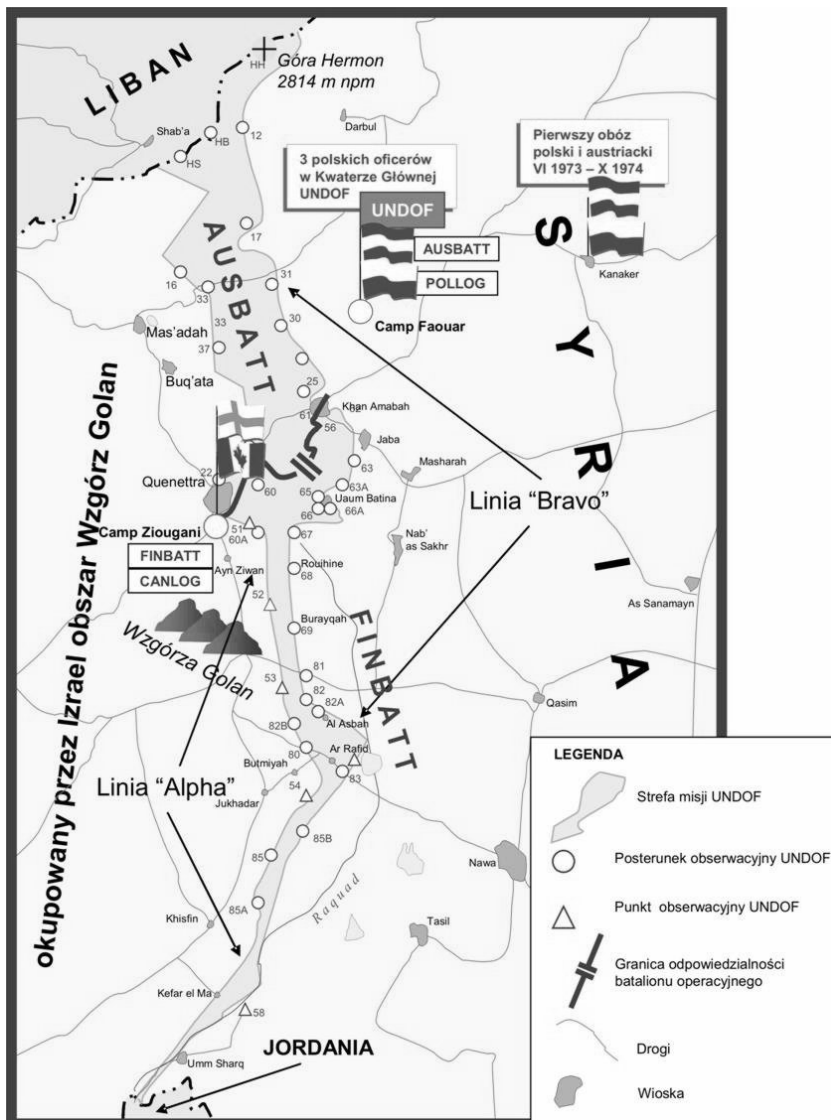
Zadania logistyczne zostały podzielone między kontyngent polski i kanadyjski. Grupa Wydzielona, a następnie Polski Kontyngent Wojskowy wypełniały zadania logistyczne na rzecz batalionów operacyjnych. Zadania były podobne do wykonywanych na Półwyspie Synajskim. W kompetencjach polskiego kontyngentu znalazły się zadania transportowe (m.in. przewozy osób, żywności, wody i paliw) oraz obsługiwanie techniczne i remonty pojazdów, a także zadania zabezpieczenia medycznego.²⁷

²⁵ D. Kozerański, *Polskie jednostki logistyczne...*, s. 379.

²⁶ Tenże, *Polskie kontyngenty wojskowe...*, s. 95; M. Bodziany, T. Smal, *Zabezpieczenie logistyczne...*, s. 104.

²⁷ M. Bodziany, T. Smal, *Zabezpieczenie logistyczne operacji pokojowej UNDOF w Syrii*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych” 2007, nr 1, s. 106.

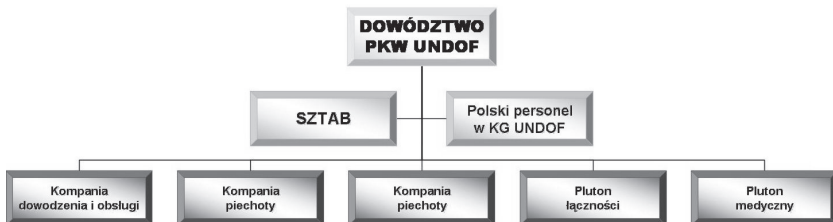
Strefy buforowe i rozmieszczenie sił UNDOF na wzgórzach Golan.



Źródło: G. Ciechanowski, *Żołnierze polscy w misjach pokojowych...*, s. 308.

Dowódcą I zmiany był mjr Eugeniusz Nowak z 7 Łużyckiej Dywizji Desantowej. Grupa Wydzielona podlegała dowódcy Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej do lipca 1979 r., a od tego momentu jednostka polska w siłach UNDOF stała się samodzielnym Polskim Kontyngentem Wojskowym (PKW) o liczebności 154 żołnierzy.

Polski Kontyngent Wojskowy (batalion operacyjny) w siłach UNDOF



Źródło: M. Bodziany, T. Smal, *Zabezpieczenie logistyczne...*, s. 105.

W wyniku reorganizacji UNDOF w grudniu 1993 r. całość zadań logistycznych przejął kontyngent kanadyjski wycofano także fiński batalion operacyjny. Na prośbę sekretarza generalnego ONZ Polska wyraziła zgodę na skierowanie w ten rejon polskiego batalionu operacyjnego (POLBAT).²⁸ Do jego podstawowych zadań należy m.in. kontrolowanie strefy rozdzielania wojsk syryjskich i izraelskich oraz prowadzenie obserwacji przestrzeni powietrznej i meldowanie o aktywności obydwu stron przydzielonym rejonie odpowiedzialności.

Polski Kontyngent Wojskowych pełniący służbę pokojową na wzgórzach Golan składa się z batalionu operacyjnego i polskiego personelu w Kwaterze Głównej UNDOF (łącznie 355 żołnierzy i pracowników wojska). W skład batalionu operacyjnego wchodzi: dowództwo i sztab, kompania dowodzenia i obsługi, dwie kompanie piechoty, pluton łączności i pluton medyczny.²⁹

²⁸ T. Kołodziejczyk, *Udział żołnierzy Wojska Polskiego w misjach ONZ*, w: *Operacje pokojowe i antyterrorystyczne w procesie utrzymania bezpieczeństwa międzynarodowego w latach 1948–2004*, red. D. Kozerawski, Toruń 2006, s. 82–83.

²⁹ M. Bodziany, T. Smal, *Zabezpieczenie logistyczne...*, s. 105.

Polski Kontyngent Wojskowy UNIFIL w Libanie

Po zakończeniu wojny domowej w Libanie w 1978 r., w której interweniowały wojska izraelskie, Rada Bezpieczeństwa ONZ na mocy rezolucji nr 425 i 426 z 19 marca 1978 r.³⁰ powołała Tymczasowe Siły ONZ w Libanie (*United Nations Interim Force in Lebanon* – UNIFIL). Niezależnie od tego obie rezolucje miały na celu potwierdzenie wycofania sił Izraela z Libanu, przywrócenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa w rejonie, a także pomoc rządowi libańskiemu w sprawowaniu efektywnej władzy.

W rezultacie podjętych działań pierwsze jednostki UNIFIL wkroczyły do Libanu 23 marca 1978 r. Ich zadaniem było przede wszystkim nadzorowanie wycofania wojsk izraelskich z terytorium Libanu, a także udzielenie pomocy władzom libańskim w przywracaniu administracji na terenach zajmowanych do tej pory przez Izraelczyków.

Polska uczestniczy w siłach międzynarodowych w Libanie dopiero od 1992 r. Załącznikiem Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Libanie była polska jednostka medyczna (*UN Hospital*), która rozpoczęła funkcjonowanie dopiero w kwietniu 1992 r. po opuszczeniu terytorium misji przez szwedzką jednostkę medyczną. 13 kwietnia 1992 r. przybyło pierwszych 20 osób polskiego kontyngentu medycznego *UN Hospital* pod dowództwem ppłk Wojciecha Aksamita, dwa tygodnie później dojechała reszta pod dowództwem płk. Jerzego Banacha. W sumie wysłano tam szpital polowy z personelem liczącym ponad 60 osób.

Na prośbę sekretarza generalnego ONZ Polska wyraziła zgodę na skierowanie w ten rejon polskiego batalionu logistycznego (POLLOG), który wraz z działającym już szpitalem polowym utworzył w kwietniu 1994 r. Polski Kontyngent Wojskowy.³¹ Od tego czasu Polacy przejęli realizację całości zadań mandatowych wypełnianych poprzednio przez Szwedów. Oprócz tego Polacy weszli również w skład struktury Kwatery Głównej UNIFIL i międzynarodowej kompanii żandarmerii. Należy dodać, iż dowódcą UNIFIL był m.in. gen. bryg. Stanisław Woźniak (1995–1996), a szefami sztabu: płk dypl. Jan Kempara (1995–1996) i płk dypl. Marek Olbrycht (1998–1999).

Polski batalion logistyczny (POLLOG) liczący 500 żołnierzy został przetransportowany w rejon misji 15 kwietnia 1994 r. Niemal od początku

³⁰ <http://www.un.org/documents/sc/res/1978/scres78.htm>, Resolution 425; tamże, Resolution 426.

³¹ Z. Sierpiński, *Operacja pokojowa UNIFIL w Libanie (1978–2003)*, w: *Udział jednostek wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973–2003. Wybrane problemy*, red. D. Kozerawski, Warszawa 2004, s. 71.

misji przejął on znaczną część zadań logistycznych i inżynieryjnych w rejonie działania UNIFIL.³² Przejął również zadania remontowe od wycofującej się norweskiej kompanii remontowej w miejscowości Tibnin. W związku z zmianami strukturalnymi w UNIFIL 5 czerwca 1996 r. w kompetencjach polskiego batalionu znalazły się wszystkie zadania logistyczne w obszarze misji. Jako główny pododdział realizujący zadania zabezpieczenia logistycznego na rzecz UNIFIL, przejął również w kompetencje organizację transportu różnego typu zaopatrzenia z Izraela i Libanu do rejonu operacji UNIFIL, a także prowadzenie gospodarki magazynowej, inżynieryjnych prac polowych, rozminowania terenu oraz prace budowlane z wykorzystaniem ciężkiego sprzętu inżynieryjnego. Oprócz tego był odpowiedzialny za organizację systemu remontów pojazdów mechanicznych w celu utrzymania ich w pełnej gotowości zadaniowej.³³

Polski Kontyngent Wojskowy w siłach UNIFIL po 1996 r.



Źródło: F. Gągor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe...*, s. 155; D. Kozerański, *Polskie jednostki logistyczne...*, s. 383.

W sumie od 1996 r. Polski Kontyngent Wojskowy w siłach UNIFIL składał się z: batalionu logistycznego, szpitala polowego, zgrupowania inżynieryjnego, zgrupowania remontowego oraz Centralnej Składnicy Zaopatrzenia (ponad 630 żołnierzy i pracowników cywilnych). Ponadto w skład kontyngentu wchodzi polski personel Kwatery Głównej UNIFIL.³⁴

W związku ze stabilizacją sytuacji w Libanie Południowym w latach 2001–2005 przeprowadzono redukcję sił pokojowych. Dotyczyło to również

³² J. Markowski, *Poland in the peacekeeping operations the United Nations Peacekeeping Operations*, Warszawa 1995, s. 44.

³³ M. Bodziany, A. Dekowski, *Udział polskich pododdziałów logistycznych w operacji pokojowej UNIFIL w Libanie*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Łądowych” 2007, nr 3, s. 127.

³⁴ D. Kozerański, *Polskie jednostki logistyczne...*, s. 383.

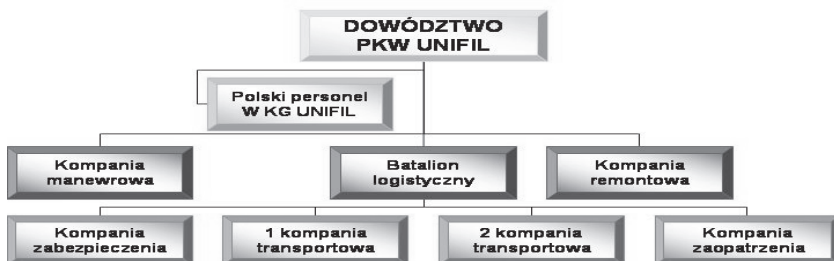
Polskiego Kontyngentu Wojskowego, którego liczebność początkowo zmniejszono 238 żołnierzy i pracowników wojska. W październiku 2005 r., gdy polski personel medyczny szpitala w Naqourze został zastąpiony indyjskim, liczebność PKW zmniejszył się do 214 osób.

Po wojnie lipcowej w Libanie w 2006 r. (12 lipca–14 sierpnia) zreorganizowano siły UNIFIL, jednocześnie zwiększając ich liczebność. W nowych uwarunkowaniach Polskiemu Kontyngentowi Wojskowemu przypadły zadania:

- zabezpieczenia logistycznego funkcjonowania sił UNIFIL – realizowane przez batalion logistyczny (308 żołnierzy) i kompanię remontową (65 żołnierzy);
- ochrony sił pokojowych – realizowane m.in. przez kompanię manewrową (168 żołnierzy).

Ponadto polski personel (17 osób) pełni służbę w Kwaterze Głównej UNIFIL i w kompanii żandarmerii (4 żandarmów). W sumie Polski Kontyngent Wojskowy liczy 562 żołnierzy.

Polski Kontyngent Wojskowy w siłach UNIFIL po 2006 r.



Źródło: M. Smolarek, *Zadania polskiego batalionu logistycznego w nowej strukturze Sił Pokojowych UNIFIL-2*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych” 2007, nr 2, s. 125–126.

Do zasadniczych zadań POLLOG-u należy m.in.: przewóz różnego rodzaju zaopatrzenia dla sił UNIFIL z terytorium Libanu do magazynów znajdujących się w Naqourze; redystrybucja części materiałów zaopatrzeniowych z magazynów w Naqourze do batalionów operacyjnych; zapewnienie rotacji żołnierzy poszczególnych kontyngentów; magazynowanie i redystrybucja żywności oraz innych materiałów (np. sanitarnohigienicznych, biurowych).

W skład batalionu wchodzi kompania zabezpieczenia z zespołem zabezpieczenia medycznego, dwie kompanie transportowe i kompania zaopatrzenia.

Należy wspomnieć, że polska kompania remontowa, stacjonująca w Tybininie, jest podporządkowana bezpośrednio szefowi transportu UNIFIL i realizuje zadania zlecane bezpośrednio przez Kwaterę Główną. Składa się z sekcji technicznej, dwóch plutonów remontowych, sekcji gospodarczej i drużyny łączności.³⁵

*

Podsumowując, należy stwierdzić, że Polacy uczestniczą w siłach pokojowych ONZ na Bliskim Wschodzie od 1973 r. Polscy żołnierze mają opinię profesjonalistów wysokiej klasy, szybko, sprawnie i elastycznie realizują postawione im zadania. Takie opinie były i są często wyrażane przez kolejnych dowódców UNEF II, UNDOF i UNIFIL oraz personel ONZ kontrolujący wykonywanie zadań.

³⁵ M. Smolarek, *Zadania polskiego batalionu...*, s. 126–128.